

Gelukkig zijn

Nicole Ex beeldselectie Inez van Lamsweerde & Vinoodh Matadin

Maggie Rizer - Yohji Yamamoto campagne 1998

In het leven van het onafscheidelijke fotografenduo Inez van Lamsweerde & Vinoodh Matadin is New York het fundament. Ze keren er terug na hun vele reizen en het is de geboortestad van hun zoon Charles. Al vijftien jaar ensceneert het duo er vooruitstrevende modereportages, celebrityportretten en verontwaardigende kunstfotografie. Aan Nicole Ex vertelt Inez van Lamsweerde het verhaal van hun liefde en hun levenswerk in de stad 'die een magneet is voor mensen die iets kunnen'.

Inez en Vinoodh

'De routine is simpel. De dag begint met het opzetten van licht. Om tien uur komt iedereen binnen: het model, de kapper, de visagist en de stylist. Dan proberen we eerst een aantal outfits uit op het model, zodat iedereen kan zien welk personage we willen neerzetten, daarna bespreken we haar en make-up.

Vinoodh en ik werken altijd samen. Ik ben degene die aanwijzingen geeft en bij wie het model recht in de lens kijkt. Vinoodh loopt eromheen. Hij fotografeert andere uitsneden en momenten.

Het is een vloeiende, rustige manier van werken. We hebben een uitgangspunt in ons hoofd, een sfeer, een gevoel, of een herinnering aan een film, en vanuit die gedachte reageren we op het model. Wat het spannend maakt, is wat ze vanuit haar persoonlijkheid inbrengt. In welke mate ze bereid is zichzelf te geven, zin heeft in een rol te stappen, een personage te worden. Er zijn meisjes die bang zijn er lelijk uit te zien, maar de meesten hebben genoeg zelfvertrouwen om zichzelf van hun lelijke kant te laten zien. Als je het al lelijk kunt noemen.

Het is niet gezegd dat iemand die op het oog mooi is, dat ook voor de camera is. Er zijn mensen die extreem fotogeniek zijn, zoals bijvoorbeeld Kate Moss. Fotograferen is eigenlijk niets anders dan het stilleggen van iets wat normaal gesproken beweegt. Sommige gezichten lijken gemaakt voor dat moment van verstilling en zijn dus fotogeniek, andere komen beter uit in wisselende expressie.

Mijn manier om contact te leggen is persoonlijk en direct. Ik heb geen dubbele agenda. Als ik in mijn hoofd heb dat ik iemand zonder kleren wil fotograferen, is dat »

'Fotograferen is eigenlijk niets anders dan het stilleggen van iets wat normaal gesproken beweegt'

'Me kissing Vinoodh (Passionately)', 1999

het eerste wat ik zeg. Ik zal niet aan een foto beginnen en dan vragen: misschien moet je iets uittrekken? Ik merk dat hoe minder verlegen je zelf bent, hoe minder verlegen de ander is. Ook bij celebrity's, die vaak afwachtend zijn of superieur, vallen de reserves weg als ze ontdekken dat je ze op een waardige manier probeert neer te zetten. Portretteren gaat om een pure concentratie op de ander, waarbij je jezelf uitschakelt, zodat alles vanuit die andere persoon de ruimte krijgt om terug te komen. Het mooiste moment is het moment waarop het model in het volle licht staat en iedereen met intense aandacht en toewijding werkt naar die ene fractie van een seconde waarop *exchange*, uitwisseling plaatsvindt. Je voelt precies wanneer dat is, het is een magisch moment, waarop je vrijwel zeker weet dat je dé foto hebt. Dat komt natuurlijk ook doordat we digitaal werken. Als je denkt: dit is hem, dan kun je meteen op je scherm zien of je gelijk hebt en beslissen: oké, *next*. Waaraan die ene foto moet voldoen? Als je het op een oppervlakkige manier zou omschrijven, heeft de kracht van een foto te maken met een balans in licht, vorm, houding en de uitgewerkte contouren van stof en kleding. Maar uiteindelijk is het de blik in de ogen van het model die het doet. Als alles in evenwicht is – en daar ga je vanuit, want daar werk je met z'n allen aan –, dan wordt de kwaliteit van het beeld bepaald door de expressie in het gezicht. Want wow, mensen zijn ongelooflijk om naar te kijken. Je zou kunnen zeggen dat al onze foto's gaan over: *celebrating the body and all its possibilities*.

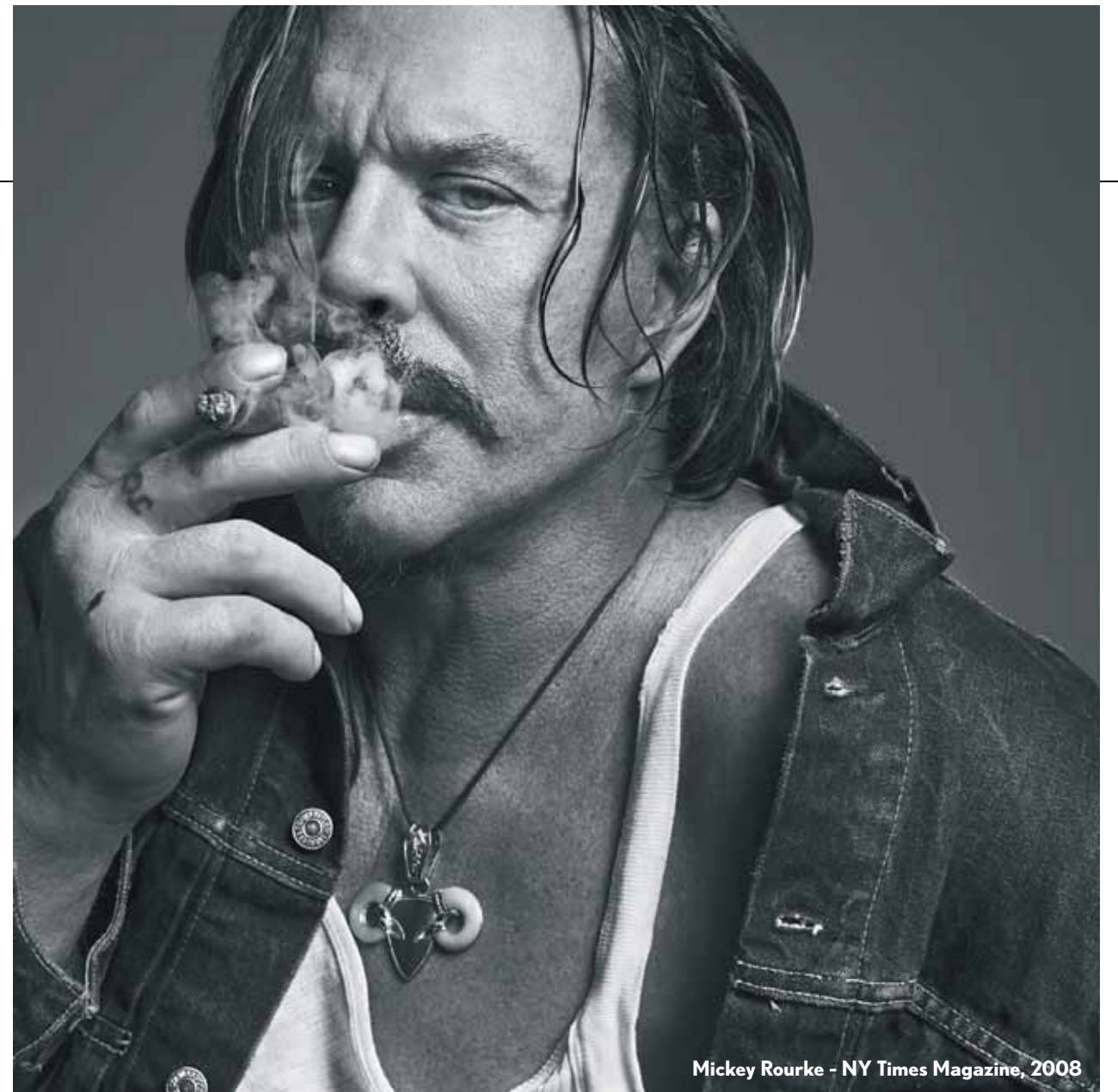
'Want wow, mensen zijn ongelooflijk om naar te kijken. Je zou kunnen zeggen dat al onze foto's gaan over: celebrating the body and all its possibilities'

Wat we in onze modefotografie schep-
pen, is het ideale leven – wat ze wel glamour
noemen: een situatie die een soort aspiratie of
droombeeld weergeeft. Of we laten een moment
van vroeger herleven, want mode heeft vaak
met nostalgie te maken, met een herinnering.
Voor mij met de herinnering aan mijn tiener-
tijd, waarin je je eigen stijl ontdekt, uitgaat,
vrienden krijgt, waarin je je zelfvertrouwen
ontwikkelt, de mogelijkheden en grenzen van
je lichaam ontdekt, en leert hoe jezelf te kle-
den en wat je daarmee bereiken kunt. Alleen
al een paar schoenen kan een reservoir van
associaties oproepen. Dat is, denk ik, het gro-
te sentiment van mode. Dat refereren aan ver-
langen en herinnering is waar elke ontwerper
mee speelt en waar steeds nieuwe combina-
ties mee worden uitgevonden. Als ik mode-
beelden bedenkt, dan put ik uit die tiener-
tijd en vertaal dat naar een foto. Maar de kracht
van die vertaling heeft te maken met wie je
werkt, met de kwaliteit van je team.

Er zijn vijf goede kappers in de wereld,
vijf goede make-upmensen en vijf topstilis-
ten. We zitten op het niveau dat we met ze
mogen werken. Veel van hen wonen in New
York, een paar in Parijs. Wij vliegen heen en
weer, of zij, en zo proberen we elkaar te vin-
den. Vervolgens huren we een studio in Parijs
of in New York.

In New York hebben we een kantoor, een
soort atelier, waar we onderzoek doen en din-
gen uitproberen. Plaatjes van kunstwerken,
films, muziek: we halen overal dingen van-
daan die een beginpunt kunnen zijn. Paul
Verhoeven is bijvoorbeeld een inspirator, en
Elsworth Kelly. Kelly om de pure essentie die
hij in zijn werk bereikt met een paar simpele
kleurvlakken of lijnen. Om de schoonheid.
Hij is in staat iets helemaal af te pellen en te
ontdoen van elke franje.

Of we die pure essentie benaderen nu we
meer ervaren zijn? Ik geloof van wel, ja. Een
deel van ons werk raakt aan Kelly's minimale
kunst. Daarin zoeken we naar de pure essen-
tie van een portret met zo min mogelijk frivo-
liteit en louter gericht op de schoonheid en
uitdrukking van de persoonlijkheid. Vaak in
zwart-wit. Tegelijkertijd wordt een ander deel
juist vrijer en experimenteel, omdat er meer
zelfvertrouwen en ervaring is. Het gevecht »

Mickey Rourke - NY Times Magazine, 2008

**Inez van Lamsweerde (1963) studeerde
aan de Rietveld Academie in Amsterdam.
In 1992 zat ze een jaar als artist in
residence in P.S.1 in New York. Samen met
Vinoodh Matadin (1961), afgestudeerd
modeontwerper, groeiden ze uit tot een
onafscheidelijk duo. Als een van de eersten
experimenteerden ze met digitale manipu-
latie. Hun internationale doorbraak kwam
in 1994 met een publicatie in het Britse
maandblad *The Face*. Inmiddels behoren ze
tot de top in de modefotografie, met *Vogue*,
V Magazine en *The New York Times* als op-
drachtgevers. Ook in de celebrityfotografie
maken ze naam met iconische portretten
van Karl Lagerfeld, Kate Moss en
Madonna. Hun fotografie is in vele musea
tentoongesteld, hun werk wordt verkocht
bij Matthew Marks Gallery in New York.**

Aniko's First Picture - V Magazine, 2008

The Minibar at the Chateau Marmont, 2001

Sophia Loren - Pirelli Kalender, 2007

om een eigen taal te ontwikkelen is weggeval-
len. In het begin kon je tot drie uur 's nachts
in de studio staan om iets uit te proberen.
Maar na twintig jaar is er een grondslag van
waaruit je werkt, een diep reservoir, waar-
door je toegang hebt tot dingen die je al
gedaan hebt. Het werk is in principe al goed.
We zoeken nu naar de overtreffende trap.

'Me Kissing Vinoodh (Passionately)'

(1999), waarop Vinoodh en ik elkaar zoenen
en we hem eruit hebben geretoucheerd en
hebben vervangen door de muur achter ons, is
mijn belangrijkste werk. Ik vind het ook het
meest geslaagde beeld in de zin van techniek
en emotie. Omdat het een optelsom is van alle
elementen die wezenlijk voor me zijn.
Van liefde en verlies.

Ik moet even nadenken.

Het werk heeft voor mij te maken met een
soort uittreden. Uit je eigen lichaam. Uit je
eigen hoofd. Ik weet niet hoe ik het beter kan
omschrijven. Wat ik probeer uit te drukken is
de liefde voor de ander, het verliezen van
jezelf, het bezwerven van de dood. Vinoodh
verliezen is wat mij het meest bevreest. Waar
ik in al mijn vrije werk mee bezig ben, zijn de
energiestromen tussen mensen, de emotionelij-
nen en het verbond in gedachten.

Vinoodh is mijn soulmate. De enige manier
waarop we ons leven kunnen leiden, is met
elkaar. Altijd. Al twintig jaar. Het is voor ons
een fantastische situatie – we delen verant-
woordelijkheid en vullen elkaar aan. Dat
maakt het leven minder stressvol, minder
eenzaam. In het begin, toen mensen er nog
niet aan gewend waren, werd er soms met
angst gereageerd: "O God, nu moet ik me
tegenover twee mensen verdedigen of mijn
ideeën uitleggen." Maar als ze ons beter leer-
den kennen, verdween dat gevoel.

Wat blijft, zijn de uiteenlopende reacties. Het
is óf: wij zouden elkaar afmaken in zo'n situ-
atie, óf: wat een geluk dat jullie alles samen
kunnen doen.

Hebben we ons geluk afgedwongen?

Misschien. Het fundament zou kunnen zijn
dat het een besluit is geweest van ons tweeën.
We hebben ons afgevraagd: hoe willen we ons
leven leiden? Wat past daarin? Hoe breed is
onze interesse en wat voedt ons? Maar ook:

Hillary Rosa - V Magazine, 2008

wat remt af, wat werkt ons tegen?

Wat voor ons niet werkt, is dingen zonder
elkaar doen of zonder team. We zijn geen
mensen die eenzaamheid nodig hebben om
iets te kunnen maken. Misschien komen we
daar ooit aan toe, maar nu nog niet. Nu is het
een wervelwind, een maalstroom, die wordt
voortgestuwd door heel veel mensen – klan-
ten, agenten, assistenten, modellen – een
vliegwielt, waardoor het ene heel natuurlijk op
het andere volgt en altijd op het juiste
moment. Als iets niet doorgaat en ons dat
teleurstelt, krijgt het achteraf toch een posi-
tieve wending. Het gaat erom zo veel mogelijk
niet te bepalen en te laten gebeuren, aanvoe-
len welke richting iets opgaat, contact leggen,
verbinding en uitwisseling tot stand brengen:
openheid.

Of deze zonnige foto een slagschaduw kent,
een kreuk in het glanzende oppervlak? Wat
gelukkig maakt en we dus zelf in werking zet-
ten, is tegelijkertijd ook wat het moeilijk
maakt. Soms is het gewoon te veel: de afhan-
kelijkheid en het voortdurend door anderen
omringd zijn.

Lastig is ook dat het werk er altijd is: we ken-
nen het principe van bij elkaar thuis komen na
een dag op kantoor niet. Toch, voor ons is er
zo veel *gelukkig zijn* als we werken, en zo veel
gelukkig zijn als we met z'n drieën zijn, met
onze zoon Charles.

**'Vinoodh is mijn
soulmate. De eni-
ge manier waar-
op we ons leven
kunnen leiden, is
met elkaar'**

Charles (2003) was in zijn eerste

levensjaar altijd op de set. We merkten, zeker bij celebrity's, dat er op slag iets veranderde zodra ze een baby in de studio zagen. Dat ze dachten: wacht eens even, er is hier een baby, er is iets belangrijker dan ik. Charles was een soort *leveler*. Zelfs bij iemand als Sean Penn, die een zeer gesloten karakter heeft, verdwenen alle barrières toen door Charles het gesprek op kinderen kwam. We hebben vaak lachend gezegd: als Charles groot is, moeten we misschien een baby huren!

Charles heeft veel invloed op ons. We werken sneller en doeltreffender nu hij er is, we fotograferen met meer humor, we relativeren beter: "Het is maar een foto." Maar ook New York is door hem voor ons veranderd. Door hem ontmoeten we nieuwe mensen. Dat maakt de stad groter en gelaagder.

New York is een geweldige plek voor kinderen. Alles is hier, alles loopt, draait; op cultureel gebied is alles mogelijk, alle nationaliteiten wonen er. Charles is gewend aan veel reizen, en daarnaast biedt New York hem een grote openheid tegenover de wereld. De wereld is beschikbaar voor hem, hij mag er zich onderdeel van voelen. Hij leert dat hij zijn leven naar zijn hand kan zetten en dat hij er grip op heeft. Met het feit dat New York Charles' geboortestad is, is de stad ons definitieve *homeland* geworden.

Ik kan iedereen aanraden weg te gaan uit zijn vaderland. Ik denk dat het een van de gezondste manieren is om jezelf te worden. Om je te ontwikkelen zonder geschiedenis of positie in de familie. Uit het niets iets opbouwen, dat is natuurlijk ook het verhaal van New York. *If you can make it there...* De eerste keer dat we in New York woonden, ging het mis. We verbleven er in 1992 een jaar als *artists in residence* van P.S.1. Maar we waren te geïsoleerd van het werkelijke leven en daardoor waren we eenzaam. We leurd met onze portfolio, maar niemand zat op ons werk te wachten. De agent van de fotograaf Patrick Demarchelier gaf ons het advies: ga terug naar Europa en zorg dat je werk daar gepubliceerd wordt; dan heb je iets in handen om mee terug te komen.

Hij had gelijk. Ons verhaal geeft aan wat voor stad New York is: een werkende stad. Iedereen is hier met een doel. Iedereen is bezig iets voor

'Kate Drowning', 2006

'Wat we vaak te horen krijgen, is dat mensen zich op de set gehyponotiseerd voelen, in trance gebracht door die focus en concentratie'

zichzelf op te bouwen. New York is een magneet voor mensen die wat kunnen. Het is een stad die wil dat je het maakt.

We zijn bekend geworden. Dat wil zeggen in de wereld waarin we werken: kunst, mode, portretfotografie. Daarin hebben we een naam opgebouwd. Door de kwaliteit die we leveren, maar ook omdat mensen die bij ons in de studio komen, voelen dat we op een andere manier

werken. Dat merk je zeker bij beroemdheden. In de doorsnee celebrityfotografie heerst een soort armoede: het is een foto van Gwyneth Paltrow, dus het zal wel goed zijn. Mensen die bekend zijn, zijn niet gewend aan een gelijkwaardige benadering en het zoeken naar wezenlijke uitwisseling. Wat we vaak te horen krijgen, is dat de mensen op de set zich gehyponotiseerd voelen, in trance gebracht door die focus en concentratie. Iedereen is ook blij verrast

dat het zo snel is afgelopen. Als we een portret maken, duurt dat twintig minuten, hooguit drie kwartier. Vinoodh en ik zijn allebei Weegschaal: als er tien koffiezetapparaten voor onze neus staan, weten we niet welke we moeten kiezen. Maar in ons werk weten we heel goed wat de richting moet zijn. Dat geeft degene in het centrum houvast en een gevoel van veiligheid. Wow, zeggen ze vaak, *this was completely painless.*' <